

مطالعه‌ای بر پیوند فرهنگ میان ولایت اهل بیت با نسل‌های انقلاب اسلامی در ایران

زهرا شهریاری مقدم، لیلا دهقانی، زهرا صابر، مریم محرمخانی، فرشته احترامی

دبیر دروس علوم و معارف دینی اداره ناحیه یک بندرعباس

کارشناس حقوق قضایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز

مسئول آموزش و کاربر ارشد دانشگاه پیام نور

مدیر پژوهش‌سرای دانش‌آموزی شهید اصغر قاسمی

مربی پرورشی دبستان پسرانه سما شعبه یک

تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۱/۰۸/۰۲

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۶/۲۷

چکیده

ایجاد و پرورش نسل‌های انقلابی برای یک جامعه بسیار بارز و حائز اهمیت است. تغییر و تحول در نسل‌ها، یکی از مهمترین مباحثی است که در علم جامعه‌شناسی از آن یاد می‌شود. جامعه‌ای که با انقلاب اسلامی شکل گرفته است و در تربیت نسل‌های بعد از آن تلاش دارد. بی شک این انقلاب بی‌نام خمینی در هیچ جای جهان شناخته شده نیست. امام خمینی (ره) میفرماید: از خداوند متعال توفیق کافه مسلمانان و خصوص طبقه جوانان را در محور استعمار و عمال خائن ان خواستارم از این رو در این مقاله سعی می‌شود که به بررسی ایجاد پیوند فرهنگی میان ولایت اهل بیت با نسل‌های انقلاب اسلامی در ایران پرداخته شود. این مبحث در علم معارف و علوم انسانی از مباحث مهم و کلیدی به حساب می‌آید که نگاه ما را به مباحث اعتقادی و به دنبال آن، مباحث پیرامونی تغییر می‌دهد. مهم این است که مقصدی که انسان باید به آن برسد و دعوت انبیای الهی برای رسیدن به آن مقصد است، مقام توحید می‌باشد.

کلیدواژه: فرهنگ، ولایت، اهل بیت، انقلاب اسلامی ایران

۱. مقدمه

یکی از مهم‌ترین و بنیادی‌ترین جنبه‌ها و ابعاد قرآن شناختی امام خمینی را باید در رویکردهای خاص ایشان در فهم و تفسیر آیات مبتنی بر آموزه‌های سیاسی و اجتماعی قرآن کریم جستجو نمود. رویکردی که تا پیش از امام خمینی، مورد اعتنا و اهتمام دانشمندان مسلمان قرار نگرفته یا به‌طور ناچیز و ناتمام مورد اقبال واقع شده بود و در حقیقت امام خمینی به‌عنوان تنها مقام مرجعیت دینی و فقهی مسلمین در عصر حاضر بوده است که با استناد به آموزه‌های سیاسی- حکومتی قرآن و سنت، توانست نهضت اصلاحی مبتنی بر حاکمیت قرآن و احکام اسلامی را در این بخش از جهان عملیاتی نموده و گفتمان جدیدی از اسلام و انقلاب برپایهٔ دیانت و تعالیم قرآن و سنت را به جهان اسلام و نیز سایر حکومت‌های جهانی، عرضه نماید. بر این اساس در دیدگاه امام خمینی، به همان اندازه و مقداری که قرآن کریم، کتاب هدایت و تربیت انسان‌هاست و حاوی ارزش‌های اخلاقی و انسانی است، به همان اندازه نیز در بردارندهٔ بسیاری از احکام و مسائل سیاسی و اجتماعی و نیز برنامه‌هایی جامع برای تشکیل حکومت و اجرای دستورات و قوانین اسلامی و الهی است که از یک سو، با استناد به قصص انبیای پیشین و اَمّت‌های آنان در تشکیل حکومت برای هدایت و تربیت بشریت و از سوی دیگر، در سایهٔ تشویق و ترغیب کتاب الهی برای مبارزه با مستکبرین و ستمگران برای نجات مستضعفین از بردگی طاغوتیان، می‌توان مبانی آن را در اندیشهٔ قرآنی امام خمینی جستجو نمود. لذا ایشان به نقش و سهم متقابل مردم و قرآن در هدایت و پیروزی اَمّت‌های مسلمان علیه مستکبران و ستمگران جهانی اشاره نموده تا از رهگذر این رویکرد قرآنی؛ آزادی، استقلال و عظمت مسلمین تجدید گردد. همچنان که ایشان از یک سو، قیام سرخ عاشورا را در راستای حفظ قرآن و ترویج قوانین آن دانسته و از سوی دیگر، بر این باور است که ملت ایران با الهام از قیام حسینی^(ع) و میراث ماندگار شهادت طلبی، قیام خویش را برای حفاظت از حریم قرآن و نیز احیا و اجرای دستورات آن به راه انداخته و در مقابل، همین روحیهٔ شهادت طلبی و دفاع از مکتب قرآن و در یک کلمه اعتماد و اتکا به قرآن نیز عامل اصلی پیروزی این ملت در نهضت قرآنی خویش گردید.

۲. بیان موضوع

موضوع مورد بحث در این تحقیق بررسی پیوند فرهنگی میان ولایت اهل بیت با نسل‌های انقلاب اسلامی در ایران است. انقلاب اسلامی ایران در هیچ جای جهان بی‌نام خمینی شناخته شده نیست. لذا باب گسست نسلی در مورد این انقلاب را میتوان با فاصله‌ای که میان نسل‌های انقلابی می‌افتد با فاصله‌ای آنان و امام خمینی (ره) مورد ارزیابی موشکافانه قرار داد. یعنی تا زمانی که ارزشهای مورد قبول انقلاب به رهبری امام خمینی و نسل‌های بعد از آن را قبول داشته باشند، فاصله‌ای بین نسل انقلاب اسلامی و نسل بعد از آن نخواهد افتاد. بنابراین اگر نسل فردا از عوامل و علل انقلاب و شخصیت و مبارزات امام آگاه شوند انقلاب اسلامی با تمام ویژگیهای همواره در دل نسل‌ها پویا و زنده می‌ماند چرا که رمز بقای نسل انقلاب اسلامی، ایستادگی بر ارزشها و آرمانهایی است که در منطق امام خمینی وجود داشت. فلذا برای جلوگیری از گسست نسلی لازم است که بدانیم ویژگیها و مقومات نسل انقلاب اسلامی ایران چه می‌باشد و علل و عوامل گسست از نسل انقلاب اسلامی و نهایتاً راههای تداوم نسل انقلاب اسلامی ایران چه می‌باشد و علل و عوامل گسست از نسل انقلاب اسلامی و نهایتاً راههای تداوم نسل انقلاب اسلامی از نگاه امام خمینی برای جامعه ایران چگونه تشریح گردیده است. چرا که یکی از آفت‌های بزرگ تمام انقلابات و حرکتهای مردمی در طول تاریخ، مسأله جدا شدن نسل بعدی از نسل اول انقلاب است.

آن‌هایی که در عالم ذر، قبول ولایت کرده و برای خداوند متعال و رسول و اهل بیت: سر تسلیم فرود آورده باشد. خداوند عزوجل، طینت و خمیرمایه آن‌ها را خمیرمایه پاک و طیبی قرار داده است. بعد از این معنا، قضیه طیب مولد است؛ یعنی وقتی نطفه انسان مؤمن در رحم قرار می‌گیرد، خداوند عزوجل ولادتش را از یک ازدواج مشروع قرار می‌دهد. حال چه این ازدواج در ذیل تعالیم

اسلامی باشد یا غیر اسلامی. آن کسی که به ولایت اهل بیت: اقرار کند، خداوند عزوجل به برکت ولایت اهل بیت: ولادتش را از یک ازدواج مشروع قرار می‌دهد و این، آثار فراوانی دارد (احمدبن محمد، المحاسن؛ ۱۳۷۴: ۱۳۸). حال با نگرشی ژرف در زمینه پیوند میان ولایت اهل بیت با نسل‌های انقلاب اسلامی در ایران، این پرسش شکل می‌گیرد که چه رابطه‌ای میان اهل بیت با جوانان انقلابی وجود دارد تا چنین مریدی و مرادی را شکل دهد؟

۳. روش پژوهش

جامعه مورد مطالعه در این تحقیق جوانان و نوجوانانی که حاصل انقلابند، می‌باشد و متناسب با موضوع و در جهت دستیابی به اهداف از روش تحقیق کتابخانه‌ای استفاده شده است. با توجه به اینکه در این پژوهش از روش توصیفی و تحلیلی استفاده خواهد شد و روش گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای است، ابتدا با جستجو در پایگاه‌ها و سایت‌های اینترنتی و بانک‌های اطلاعاتی و استنادی همانند: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، SID، سیویلیکا، مرکز تحقیقات کامپیوتری و با مراجعه به کتابخانه‌های دیجیتال (کتابخانه‌های دیجیتالی نور، دانشگاه پیام نور و دانشگاه تهران) و برخی کتابخانه‌ها، با استفاده از کلمات کلیدی تحقیق در بین منابع مختلف با توجه به موضوع انتخابی و تحقیقاتی که انجام گرفته است، کتابها، مقالات، مجلات، پایان‌نامه‌ها و سایت‌های اینترنتی نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد. بدین معنی که پس از بررسی‌های به عمل آمده از منابع در دست و فیش‌برداری به تحقیق و فیش‌برداری اطلاعات گردآوری خواهد شد.

۴. پیشینه پژوهش

مهدی نادری و شهره پیرانی (۱۳۹۹)؛ در تحقیقی تحت عنوان راهبردهای پیشرو در پساچهل سالگی انقلاب اسلامی (تبیین بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی) چنین اذعان داشتند که؛ تحقق نسبی اهداف انقلاب اسلامی نیازمند شناخت وضعیت موجود و برنامه ریزی برای رسیدن به وضعیت مطلوب می‌باشد. بیانیه گام دوم که توسط رهبر انقلاب صادر شد بیانگر وضعیت انقلاب اسلامی در آستانه چهل سالگی بوده و در واقع طرحی برای گذر از وضع موجود به وضع مطلوب و آرمانی است. نظر به اهمیت این مسئله، این مقاله با روش کیفی از نوع تحلیل اسنادی با کاربرد رویکرد تحلیل سیستمی سوات (SOWT) درصدد پاسخگویی به این سوال است: راهبردهای پیشروی جامعه ایران در آستانه چهل سالگی انقلاب اسلامی بر اساس بیانیه گام دوم چیست. براساس بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی می‌توان چهار استراتژی در دوران پساچهل سالگی انقلاب اسلامی طراحی کرد: ۱. راهبرد پیشتازی انقلاب اسلامی ناظر بر قوت‌های داخلی و فرصت‌های بیرونی؛ ۲. راهبرد صیانتی انقلاب اسلامی ناظر بر قوت‌های داخلی و تهدیدهای بیرونی؛ ۳. راهبرد رقابتی انقلاب اسلامی ناظر بر فرصت‌های بیرونی و ضعف‌های داخلی؛ ۴. راهبرد مقاومتی انقلاب اسلامی ناظر بر ضعف‌های داخلی و تهدیدهای بیرونی. نظر به توفیقات انقلاب اسلامی در امر قوت‌ها و فرصت‌های حداکثری پیشرو در مقایسه با ضعف‌ها و تهدیدها، اهتمام دولتمردان باید بسیج منابع، امکانات و ظرفیت‌ها به منظور برنامه ریزی در راستای عملیاتی کردن راهبردهای مذکور با محوریت راهبرد پیشتازی در محیط منطقه‌ای و نظام بین‌الملل باشد. این راهبرد به صورت خاص در امر حکمرانی بر حاکم کردن سیاست‌های درون‌گرا (ناظر بر توانمندی‌ها، ظرفیت‌های مادی و معنوی داخلی، و نفوذ منطقه‌ای) بجای سیاست‌های برون‌گرا (ناظر بر حمایت‌های بیگانگان) بر دستگاه حکمرانی و افکار عمومی جامعه با در پیش گرفتن طراحی و نهادینه کردن سبک زندگی اسلامی تاکید دارد (نادری، مهدی و شهره پیرانی؛ ۱۳۹۹: ۱۶).

فیض اله اکبری دستک استادیار دانشکده الهیات دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرج (۱۳۹۵)؛ در تحقیقی تحت عنوان (پیوند قرآن و انقلاب اسلامی در اندیشه و سیره امام خمینی(س)) اینگونه آورده است که؛ امام خمینی قرآن را از چنان ظرفیت و جامعیتی برخوردار می‌داند که می‌تواند تأمین‌کننده جامع نیازهای مادی و معنوی بشریت در مسیر تدارک زندگی سعادت‌مندان در همهٔ زمان‌ها و مکان‌ها

باشد. از دیگر سو، قرآن در دیدگاه امام خمینی صرفاً کتاب اخلاق و تربیت و معرفت فردی نیست بلکه ایشان قرآن را در بردارنده آموزه‌های اجتماعی و سیاسی در امور مدیریت و حاکمیت جامعه بر مبنای استقلال، آزادی، استکبارستیزی و ظلم‌ناپذیری می‌داند. از همین روی در باور ایشان، قیام‌های اسلامی در طول تاریخ از جمله قیام عاشورا، برای تجدید حیات قرآن بوده که ملت شریف ایران نیز با تاسی از آن نهضت اسلامی خویش را برای حاکمیت قرآن و تشکیل حکومت قرآنی بر پا نموده است و با اتکا و اعتصام به قرآن و استمداد از رمز قرآنی شهادت طلبی، پیروزی انقلاب اسلامی و سرنوشتی حکومت طاغوت را فراهم آورده است که می‌تواند به‌عنوان سرمشقی مطمئن و جاودانه برای سایر ملل مستضعف اسلامی معرفی گردد. لذا بازشناسی اصول بنیادین قرآن‌شناختی امام خمینی و بازتاب آن در پیدایش نهضت اسلامی از یکسو و تبیین و تحلیل رابطه قرآن و انقلاب اسلامی ایران از رهگذر فهم عناصر و مؤلفه‌های آن در کلام امام خمینی از سوی دیگر را می‌توان به‌عنوان رسالت اصلی این مقاله در نظر گرفت. بی‌شک اساسی‌ترین راهبرد مبنای تفکر انقلابی و دینی امام را می‌توان در اشاره‌ها و پیام‌های جاویدان مکتب انسان ساز قرآن و تعالیم ائمه اطهار(ع) جستجو نمود به گونه‌ای که بنیادی‌ترین شاکله تفکر تشکیل حکومت دینی و اسلامی امام خمینی را باید در نگاه جامع ایشان به نقش بی‌بدیل تعالیم فرا عصری قرآن کریم و کاربست دستورات جامع این کتاب جاودانه تلقی نمود.

ولایت و رهبری اهل بیت دلایل عقلی و نقلی بسیاری دارد. از نظر عقل و با توجه به فلسفه امامت، عصمت یکی از مهم‌ترین شرایط امام است. آیاتی از قرآن نیز بر این مطلب دلالت می‌کند^{۱۸}. از سوی دیگر، اهل بیت از ویژگی عصمت برخوردارند، بنابراین امامت و رهبری امت اسلامی پس از پیامبر(ص) به آنان اختصاص دارد. علاوه بر این، اطاعت از اهل بیت چنان که گذشت واجب است. دلایل وجوب پیروی از اهل بیت اطلاق دارد و همه بایدها و نبایدهای مربوط به زندگی مسلمانان را شامل می‌شود و در این جهت تفاوتی میان مسایل عبادی، اقتصادی و سیاسی و فرهنگی وجود ندارد. به عنوان مثال در آیه اولی الامر، اطاعت از اولی الامر همان جایگاه و گستره‌ای را دارد که اطاعت از پیامبر(ص) دارد. اولی الامر چنان که بیان گردید از ویژگی عصمت برخوردارند و این ویژگی به اهل بیت پیامبر(ص) اختصاص دارد. از مباحث مربوط به مودت اهل بیت روشن می‌شود که مودت جنبه طریقی (مقدماتی) دارد و غرض اصلی این است که مردم راه حق را بشناسند و با پیمودن آن به سعادت و رستگاری برسند. شناخت راه حق و پیمودن آن نیز همه عرصه‌های زندگی فردی و اجتماعی، عبادی و سیاسی را دربر می‌گیرد. نکته درخور توجه در این باره این است که در بسیاری از نقل‌های حدیث ثقلین، هم تمسک به اهل بیت بیان شده است و هم ولایت امیرالمؤمنین(ع). به عبارت دیگر در واقعه غدیر خم، پیامبر(ص) هم درباره عترت و اهل بیت خود سخن گفت و مسلمانان را به پیروی از آنان سفارش کرد و هم امیرالمؤمنین(ع) را به عنوان ولی و رهبر امت اسلامی پس از خود معرفی کرد. پیامبر(ص) با این کار نشان داد که ولایت و رهبری امیرالمؤمنین(ع) نخستین گام در جهت تحقق بخشیدن به مفاد حدیث ثقلین است (قندوزی؛ ۱۴۱۸: ۴۰-۳۶).

۵. داده‌های پژوهشی

بالغ بر ۴ دهه از انقلاب اسلامی ایران گذشته است و با تمام پیشرفت‌هایی که در سطح جامعه شاهد آن بودیم، به نظر می‌آید آنچه‌چنان که باید از این انقلاب و جریان الهی آن مستفیذ نشده و از جریان نور الهی آن در راه تحقیق و تحقق آرمانهای انقلاب با ولایت اهل بیت فاصله زیادی وجود دارد. از این رو مجبور می‌شویم بازخوانی مجددی از آرمان‌های اصیل انقلاب داشته باشیم و اصل و پایه آن را از کلام بنیان گذار آن یعنی امام(ره) جويا شویم. با اندکی مطالعه در منظومه کلام امام(ره) در میابیم که انقلاب اسلامی ایران، جریان نورانی است که باید زمینه را برای ایجاد حکومت الهی در آخرالزمان تدارک ببیند. در این بین برخی افراد عامدانه و یا

^{۱۸} و آیه صادقین آیه اولی الامر : - ر.ک^{۱۸}

غیرعامدانه جهت دیگری به جریان انقلاب دادند و با انگیزه‌های لیبرالی و سکولاری خود در صدد این بر آمدند تا حقیقت انقلاب را که زمینه‌سازی ظهور امان زمان (ارواختا فده) بود را مورد تحریف قرار دهند.

۱.۵. مفهوم اهل بیت (ع) در لغت و اصطلاح

در کتب لغت عرب، کلمه «اهل» بر نوعی رابطه و پیوند میان یک انسان با انسان یا چیز دیگری دلالت می‌کند و به معنای انس و قرابت آمده و «بیت» به معنای محل سکونت و جای بیتوته است، اصل اهل البیت در لغت به معنای خویشان فرد است که با او قرابت و خویشاوندی داشته باشند. برای نمونه، در عربی، همسر را اهل مرد می‌شمارند، امت هر پیامبری اهل اویند و ساکنان خانه یا شهر، اهل خانه یا شهرند. همچنین، پیروان هر دین و آیینی اهل آن دین‌اند (ابن فارس؛ ۱۴۱۸: ۹۳).

اهل بیت در لغت به معنای ساکنان خانه پیامبر (ص) و نزدیکان او است؛ ابن حیان لغت شناس معروف اهل بیت را خواص شخص معنا کرده است وی می‌گوید: اهل الرجل: زوجه، و أخص الناس به اهل بیت در اصطلاح و عرف مسلمانان معنای خاصی دارد (راغب؛ ۲۹).

«اهل بیت» در اصطلاح قرآن، حدیث و علم کلام، به معنای خانواده پیامبر گرامی اسلام (ص) است. این اصطلاح در این معنا در آیه تطهیر؛ یعنی آیه ۳۳ سوره احزاب به کار رفته است: «إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا»؛ همانا خدا می‌خواهد آلودگی را از شما خاندان پیامبر بزداید و شما را پاک و پاکیزه گرداند.

واژه آل در اصل «اهل» بوده که حرف هاء به همزه و سپس به الف تبدیل شده است، کاربرد واژه «آل» از واژه «اهل» محدودتر است؛ زیرا آل به زمان و مکان و حرفه و مانند آن اضافه نشده و به انسان اختصاص دارد و در مورد انسان نیز تنها به انسان‌هایی که جایگاه ویژه‌ای برای او دارند، اضافه می‌شود؛ مانند آل ابراهیم، آل عمران، آل فرعون (ابن منظور؛ ۲۰۰۰: ۱۸۶).

۲.۵. ولایت و رهبری اهل بیت (ع)

در تفسیر اهل بیت چنین می‌توان پنداشت که اهل یعنی اعضا و بیت به معنای خانه می‌باشد. لذا اهل بیت به معنای اعضای خانه یا همان خانواده نام دارد. خانه یا خانواده متشکل از یک مرد شامل مردان قبیله، نزدیکان و خویشاوندان زن (یا زنان) و بچه‌ها می‌شود. در همین راستا این عبارات همگی یک معنا دارند:

اهل البیت: مردم خانه

اهل النبى: خانواده پیامبر

اهل بیت النبى: خانواده خانه پیامبر

اهل بیت در قرآن در جاهای مختلفی ذکر شده است. یکی از مهم‌ترین آن‌ها آیه ۳۳ سوره الاحزاب است؛ و در خانه‌هایتان بنشینید و آرام گیرید و مانند دوره جاهلیت پیشین با آرایش و خودآرایی بیرون نیابید و نماز به پا دارید و زکات (مال به فقیران) بدهید و از امر خدا و رسول اطاعت کنید. خدا چنین می‌خواهد که هر رجس و آلاشی را از شما اهل بیت ببرد و شما را از هر عیب پاک و منزّه گرداند (قرآن کریم؛ الاحزاب: ۳۳).

۳.۵. انقلاب اسلامی

انقلاب ۱۳۵۷ ایران که در ایران انقلاب اسلامی نامیده می‌شود بین ۱۷ دی ۱۳۵۶ تا ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ با مشارکت طبقات مختلف مردم انجام پذیرفت و نظام پادشاهی پهلوی را سرنگون و زمینه روی کار آمدن نظام جمهوری اسلامی ایران به رهبری مرجع تقلید شیعه، روح‌الله خمینی را فراهم کرد. تفکرات و شخصیت‌های اسلامی در این انقلاب حضور برجسته‌ای داشتند و خمینی آن را انقلاب

اسلامی خواند. علاوه بر اسلام‌گرایی، ایدئولوژی‌های مختلفی نظیر سوسیالیسم و ناسیونالیسم نیز در انقلاب حضور داشتند. در عین حال این انقلاب نخستین انقلابی است که اسلام‌گرایی را در خاورمیانه به پیروزی رساند. این انقلاب آخرین نمونه از انقلاب‌های کلاسیک قرن بیستم بود که با گفتمان‌های قهری، سلبی و آشتی‌ناپذیر با تکیه بر ایدئولوژی به نتیجه رسید. در این انقلاب حتی بخش مهمی از روشنفکران لائیک و چپ نیز خود را با خمینی همسو می‌دیدند (ایران امروز، ۱۳۹۲).

۶. یافته‌های تحقیق

موضوع مورد بحث پیوند فرهنگی میان ولایت اهل بیت و نسل‌های انقلاب اسلامی در ایران است و برای تداوم آن چه باید کرد، بسیار حائز اهمیت است. اما موضوع این تحقیق پیوندی ناگسستنی میان این دو می‌باشد. با گذشت ۴۰ سال از انقلاب اسلامی در ایران هنوز نسل‌هایی وجود دارند که راه اهل بیت را در پیش گرفته‌اند و با شجاعت و درایت قهرمانانی را به میدان‌های نبرد می‌فرستند. قهرمانانی همچون سردار سلیمانی، سردار صیاد شیرازی و سردار قرنی. این انقلاب که با رهبری مراجع تقلید شیعه آغاز و اوج گرفت، بنیان‌گذاری حکومتی جمهوری اسلامی ایران، مبتنی بر احکام اسلامی و باورهای شیعه را در پی داشت. در این جریان روحانیان شیعه سهم بزرگی در هدایت و آگاهی‌بخشی به مردم و هدایت مبارزات داشتند. عبارت جمهوری اسلامی که در شعارهای مردمی تکرار می‌شد برگرفته از اندیشه‌های رهبری انقلاب (امام خمینی) بود. اولین جمله که در مقام توضیح این تعریف وجود دارد این است که انسان‌ها همواره در هر کاری که انجام می‌دهند در برابرشان امکان و کنش‌های مختلفی وجود دارد و این طور نیست که انسان فقط در یک مسیر مشخص حرکت کنند.

سبک زندگی ائمه اطهار و اهل بیت پیامبر یکی از عوامل موثر در زندگی نسل‌های بعد از انقلاب اسلامی و همچنین سبکی از زندگی ایشان بوده و هست. شیعیان در عالم بیرونی الگوهای رفتاری و کرداری خود را از ائمه معصوم گرفته و از آنجا که نسل انقلاب نسل شیعیان دوازده امامی می‌باشد، لذا راه انقلاب راه اهل بیت نیز است. با وقوع انقلاب اسلامی ایران، شاهد تحولات زیادی در سطح جهان بودیم. این تحولات از یک سو موجبات رشد معنوی، ایمانی و معرفتی ملت ایران و چه بسا جهان اسلام را بیش از گذشته فراهم کرد تا جایی که همین امر باعث شد ایران به عنوان الگویی برای مبارزه با ظلم شناخته شود و از سوی دیگر به تبع این ماجرا دشمنی سپاه کفر نسبت به ایران و جهان اسلام بیش از گذشته شد و هر روز بر این دشمنی و عداوت افزوده می‌شود؛ زیرا آنها ارتقای ایمانی مسلمانان و نیز خداآوری و خودباوری آنها را مساوی با شکستن اُبهت پوشالی خود می‌دانستند. از این منظر می‌توان گفت وجه تمایزی بین ماجرای انقلاب اسلامی ایران نسبت به سایر انقلاب‌های جهان وجود دارد که باید این وجوه مورد مطالعه قرار گیرد، زیرا مطالعه دقیق اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی و آینده‌شناسی این ماجرای بزرگ، موجبات تطبیق و همراستا شدن با آن اهداف را فراهم می‌کند.

با مطالعه بحث مورد پژوهش در می‌یابیم که امام خمینی قرآن را از چنان ظرفیت و جامعیتی برخوردار می‌داند که می‌تواند تأمین‌کننده جامع نیازهای مادی و معنوی بشریت در مسیر تدارک زندگی سعادت‌مندان در همه زمان‌ها و مکان‌ها باشد. از دیگر سو، قرآن از دیدگاه امام خمینی صرفاً کتاب اخلاق و تربیت و معرفت فردی نیست بلکه ایشان قرآن را در بردارنده آموزه‌های اجتماعی و سیاسی در امور مدیریت و حاکمیت جامعه بر مبنای استقلال، آزادی، استکبارستیزی و ظلم‌ناپذیری می‌داند. از همین روی در باور ایشان، قیام‌های اسلامی در طول تاریخ از جمله قیام عاشورا، برای تجدید حیات قرآن بوده که ملت شریف ایران نیز با تأسی از آن نهضت اسلامی خویش را برای حاکمیت قرآن و تشکیل حکومت قرآنی بر پا نموده است و با اتکا و اعتصام به قرآن و استمداد از رمز قرآنی شهادت طلبی، پیروزی انقلاب اسلامی و سرنگونی حکومت طاغوت را فراهم آورده است که می‌تواند به عنوان سرمشقی مطمئن و جاودانه برای سایر ملل مستضعف اسلامی معرفی گردد. لذا بازشناسی اصول بنیادین قرآن شناختی امام خمینی و بازتاب آن در

پیدایش نهضت اسلامی از یکسو و تبیین و تحلیل رابطه قرآن و انقلاب اسلامی ایران از رهگذر فهم عناصر و مؤلفه‌های آن در کلام امام خمینی از سوی دیگر را می‌توان تکمیل‌کننده یکدیگر دانست.

بذر انقلاب در اسلام وجود دارد. ولی ما مسلمانهای به اصطلاح انقلابی، ما که الان، هم مسلمانیم و هم معتقد به انقلاب، بر سر یک دوراهی قرار گرفته ایم و این دوراهی خیلی دقیق است یعنی در ابتدا تشخیص داده نمی‌شود که دو راه است اما واقعا دو راه است و تدریجا با یکدیگر زیاد فاصله می‌گیرند و آن این است که انقلاب اسلامی یا اسلام انقلابی؟ آینده ما چه باید باشد؟ راه آینده‌ی ما راه انقلاب اسلامی باید باشد یا راه اسلام انقلابی؟ انقلاب اسلامی یعنی راهی که هدف اسلام و ارزشهای اسلامی است، انقلاب و مبارزه برای برقراری ارزشهای اسلامی است، یعنی مبارزه برای ما هدف نیست وسیله است، اسلام و ارزشهای اسلامی برای ما هدف است. ما انقلاب می‌کنیم برای ارزشهای اسلامی، مبارزه می‌کنیم برای ارزشهای اسلامی، پس هدف برای ما اسلام است، مبارزه و انقلاب برای ما وسیله است. اما عده‌ای میان انقلاب اسلامی و اسلام انقلابی اشتباه می‌کنند یعنی برای آنها مبارزه و انقلاب هدف است، اسلام وسیله‌ای است برای مبارزه و انقلاب. نتیجه‌اش این است که از اسلام انتخاب می‌کنیم؛ هر چه از اسلام ما را در مسیر مبارزه قرار بدهد آن را قبول می‌کنیم و هر چه از اسلام - لاقول فکر کنیم - ما را در مسیر مبارزه قرار ندهد آن را از اسلام طرد می‌کنیم. آنوقت بر اساس این که ما اسلام را هدف و مبارزه و جهاد را وسیله‌ای برای برقراری ارزشهای اسلامی بدانیم یا مبارزه را هدف بدانیم تفسیرها از اسلام، انسان، توحید، تاریخ، جامعه و تفسیرها از آیات قرآن متضاد و متناقض می‌شود. آن که مبارزه را هدف می‌داند می‌گوید من همیشه باید در حال مبارزه باشم و اصلا اسلام آمده برای مبارزه. نه، اسلام نیامده برای مبارزه، در اسلام عنصر مبارزه هست. اسلام خیلی دستورها آورده است یکی از آنها مبارزه است اما نه این که اسلام آمده فقط برای مبارزه و هدفی جز مبارزه ندارد. اسلام آمده برای این که بشریت را به سعادت برساند، یکی از وسایلی که در شرایط خاص از آن وسایل استفاده می‌کند مبارزه است (مجموعه آثار شهید مطهری؛ ج ۲۴: ۱۷۳).

لذا امام خمینی ره در خصوص هشیاری جوانان مسلمان می‌فرمایند: جوانان با هوشیاری کامل توجه داشته باشند که عمال اجنبی، آنان را حتی با اسم اسلام راستین به دام شرق و غرب نیندازند و توجه کنند آنان که از اسلام راستین دم می‌زنند خودشان از اسلام چه میدانند و از قوانین و احکام اسلام چه اطلاعی دارند؟ وبه اوامر و نواهی قرآن کریم تا چه اندازه پایبند هستند و جوانان عزیز توجه کنند که سران و سردمداران گروهها که میخواهند با اسم اسلام پایه‌های آن را سست کنند و جوانان را به دام بیندازند هیچ اطلاعی از اسلام و اهداف آن ندارند و با خواندن چند آیه از قرآن و چند جمله از نهج البلاغه و تفسیرهای جاهلانه و غلط نمیشود اسلام شناس شد و در حقیقت تمسک به قرآن و نهج البلاغه برای کوبیدن اسلام و قرآن است تا راه را برای رهبران غربی و شرقی خود باز کنند و اینان از همان اول تا کنون اسلام را وسیله اهداف شوم خود کرده‌اند و جوانان پاکدل را به دام خود انداخته بودند تا جوانیشان را در اهداف استعماری آنان به تباهی کشند.

راه اصلاح یک مملکت، فرهنگ آن مملکت است. و تربیت یک ملت به این است که فرهنگ آن ملت فرهنگ صحیح باشد و جوان-هایی که در این فرهنگ تربیت میشوند همانهایی هستند که مقدرات کشور در دست آنهاست اگر یگ ملتی فرهنگش اینطور تربیت بشود این فرهنگ، فرهنگ غنی اسلامی است و مملکت یک مملکت ارام مترقی خواهد بود. (جوانان از دیدگاه امام خمینی ره)

۷. نتیجه‌گیری

انقلاب اسلامی ایران، ثمره جوشش خونهای عاشورا و رویش شکوفه‌های انتظارسبز است. امام صادق (ع) می‌فرماید: امام زمان برای مردم شاهد است و باب الله و راه سبیل به سوی خدا و رکن یکتایی خداست و امام مصون از خطا و گمراهی است. و دایه تطهیر شأن خاندان رسول خدا و مرکز ثقل ولایت فاطمه زهرا روشن‌کننده مسیر حق و باطل‌کننده باطل، در هر شکل و عقیده و فرقه‌ای است و قداست اهل بیت را در شایستگی امتیاز خاص ارثی امامت، را از جانب خدا داراست. دو آموزه مهم و حیاتی «عاشورا و انتظار» تأثیر

شگرفی در پیروزی انقلاب اسلامی ایران داشتند؛ عاشورا به عنوان الگوی مبارزه با زشتیها، ستمها و انحرافات و انتظار، زمینه سازی برای ظهور رهبری نایب عام امام زمان عجل الله تعالی فرجه. نقش و تأثیر اساسی «فرهنگ انتظار»، همانند عاشورا و شهادت، در شکل گیری مبانی فکری و ایدئولوژیکی انقلاب، غیر قابل انکار و تردید است. انتظار به طور مستقیم یا غیر مستقیم، محور فکری و رهبری انقلاب اسلامی بوده و نقش عمده‌ای در شروع و پیروزی آن داشته است.

کتابشناسی

- قرآن کریم
- قرآن کریم، سوره الاحزاب، آیه ۳۳.
- ابن فارس، (۱۴۱۸)؛ معجم المقاییس اللغة، ج ۱ ص ۹۳.
- ابن منظور، (۲۰۰۰)؛ لسان العرب، ج ۱، ص ۱۸۶.
- برقی، احمد بن محمد، (۱۴۱۶)؛ المحاسن، ج ۱، ص ۱۳۸، باب طیب المولد، ح ۲۴ و ۲۵ و ۲۶. نشر المجمع العالمی لاهل البيت (ع)، قم.
- خمینی، روح الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۸-۱۳۷۹)، جوانان از دیدگاه امام خمینی (ره) تبیان اثار موضوعی دفتر شانزدهم ص ۳، ۳۵۷، ۳۵۶، ۲۷۴.
- راغب، المفردات فی غریب القرآن، المكتبة المرتضویه، ص ۲۹.
- فیض اله اکبری دستک، استادیار دانشکده الهیات دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرج (۱۳۹۵)؛ پیوند قرآن و انقلاب اسلامی در اندیشه و سیره امام خمینی(س).
- فیومی، المصباح المنیر، مؤسسه دارالهجره، چاپ اول، قم، ۱۴۰۵ ق ص ۲۸، ص ۶۸
- قندوزی (۱۴۱۸)؛ ینابیع المودة، ص ۳۶-۴۰.
- مطهری، ج ۲۴، ص ۱۷۳.
- سازمان آموزش و پرورش استان گیلان، مجموعه مقالات همایش علمی-ادبی، باورها و احساسات دینی (۱۳۸۳) ص ۲۵۹.
- نادری، مهدی و شهره پیرانی، (۱۳۹۹)؛ راهبردهای پیشرو در پساچهل سالگی انقلاب اسلامی (تبیین بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی)، دوفصلنامه دانش سیاسی ۱۶ (۱).
- ایران امروز، (۱۳۹۲)؛ انقلاب ایران و نگرانی‌های ضد آرمانی، شماره ۴، تهران.

A study on the cultural link between the Ahl al-Bayt province and the generations of the Islamic Revolution in Iran

Abstract

Creating and nurturing revolutionary generations is very important for a society. Generational change is one of the most important topics mentioned in sociology. A society that was formed with the Islamic revolution and is trying to educate the generations after that. Undoubtedly, this nameless Khomeini revolution is not known anywhere in the world. Imam Khomeini (may Allah be pleased with him) says: I ask the Almighty God for the success of the Muslim community, especially the youth class, in the axis of colonialism and treacherous acts, so this article tries to To examine the creation of a cultural link between the Ahl al-Bayt province and the generations of the Islamic Revolution in Iran. This topic is considered one of the important and key topics in education and humanities, which changes our view of religious topics and then surrounding topics. The important thing is that the destination that man must reach and the calling of divine prophets to reach that destination is the position of monotheism.

Key words: Culture, Province, Ahl al-Bayt, Islamic Revolution of Iran

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی